

I. Kapitel B: Almindelig beretning

1. Regions Arbejdsretning

Universitet, Samfund og udvikling

Det skandinaviske år har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989. Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989. Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989.

Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989. Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989.

Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989. Den økonomiske udvikling har været præget af store ændringer, både af folketal og af økonomi. De økonomiske tilgange er blevet meget mindre i løbet af de sidste år, og det har haft en negativ indvirkning på den økonomiske udvikling. I 1990 er der blevet brugt 1,5 milliarder kroner på forskning og udvikling, hvilket er en stigning på 10 procent i forhold til 1989.

I. Rektor, dekanerne og de styrende organer

1. Rektors årsberetning

Universitet, samfund og udvikling

Det akademiske år har været præget af stagnation men ikke af selvpågivenhed eller lammen- de pessimisme. Stagnationen er økonomisk be- tinget. I tørre tal ser det således ud: Køben- havns Universitets samlede rammebevilling faldt fra 1980 til 1981 med 13 mill.kr. og bud- gettet for 1982 er 9,2 mill. lavere end 1981. 63 stillinger skal afgives. De umiddelbare virknin- ger heraf på undervisningssiden har været, at vi har måttet afskedige 16 eksterne lektorer og antallet af deltidslærere er alene fra 1980-81 faldet med ca. 33%, hvilket specielt har ramt humanisterne. Konsekvensen heraf er bl.a., at undervisningsudbuddet er faldet, især i form af, at der ikke kan udbydes undervisning i en række aktuelle og samfundsrelevante emner, der netop i dagens Danmark er så tiltrængte, når en af målsætningerne er, at den færdige kandidat skal kunne udnytte sin kunnen også uden for de snævre traditionelle ansættelses- områder. Det betyder også, at faste lærere får større undervisningspligter på bekostning af deres forskningstid. Et andet nedskåret felt er udveksling med andre lande såvel på studen- ter- som på lærerplan. Det er iøvrigt et områ- de, hvor vi selv i vore økonomiske glansperio- der har været tilbagestående, og i dag er situa- tionen yderligere forværret. Selv de fattigste udviklingslande yder i dag f.eks. sine gæste- professorer bedre betingelser, end vi har øko- nomiske midler til at kunne gøre det her. Alt for ofte må vi nøjes med at kapre internationalt kendte forskere, der tilfældigvis er på gennem-

rejse i Danmark, og som derfor billigt kan ofre tid til universiteterne eller i videnskabelige sel- skaber. Noget sådant er nærmest katastrofalt i en periode, hvor vi i høj grad trænger til inspi- ration og vekselvirkning på internationalt plan. Man er flov, når man ser den modtagel- se, man selv modtager overalt i verden. Rent en passant vil jeg her gerne indskyde en tak til den fattige Københavns kommune, hvis bered- villighed til på Rådhuset fortsat at modtage internationale videnskabelige kongresser med anstand er påskønnet verden over. En direkte følge af de ekstraordinære nedskæringer sidste år var, at vi i 1981 ikke har kunnet ansætte seniorstipendiater og kun halvdelen af det nor- male antal kandidatstipendiater. Dette fører over til det måske mest truende: Forskningens vilkår.

Men inden et par bemærkninger om det tek- nisk-administrative personale, TAP'erne ved Københavns Universitet. Vi har endnu und- gået direkte afskedigelser på dette område tak- ket være såkaldt naturlig afgang og hårdhæn- det rationalisering, bl.a. på rengøringsområ- det. Begge dele medfører en øget belastning af TAP'erne, men trods dette har de demonstre- ret tiltagende positiv indsats gennem deres i kraft af styrelsesloven hjemlede deltagelse i universitetets ledelse og en tilsvarende solida- ritet med universitetet som helhed. Vi har også samtidig med nedskæringerne kunnet yde vor skærv til bekæmpelse af arbejdsløsheden bl.a. ved etablering af 62 ny praktikantpladser for EFG-elever og ved beskæftigelse af 119 lang- tidsledige.

Tilbage til forskningen. Først et par generelle betragtninger. Statistikken viser, at vi ikke, som nok almindeligt antaget, hører til de lande, der fremsynet investerer mest i forskning. Tværtimod, af vort bruttonationalprodukt investerer vi ialt ca. 1%. Af sammenlignelige lande ligger kun Island og Irland under dette og adskillige lande på over det dobbelte. En nærmere analyse af disse tal blødgør dog i nogen grad denne horrible kendsgerning. Vor andel til militær- og anden destruktiv forskning ligger langt under de fleste landes, og hvad angår den direkte statslige støtte til universiteternes og de højere læreanstalters forskning ikke mindst på de humanistiske og samfundsvidenskabelige områder ligger vi relativt pænt.

Statistisk tegner situationen, som den hidtil har været, men hvad med fremtiden?

Der er to store truende endnu uafklarede problemer. Det ene er forskerrekutteringen, det andet er apparaturparken og beslægtet hermed biblioteksbestanden. Takket være den især i 60'erne påbegyndte, men nu totalt standsede oprustning af den statsstøttede forskning, også stillingsmæssigt, står vi med den aldersskævfordeling af forskere, at størstedelen allerede har passeret deres mest produktive alder. De kan blive siddende i tyve år endnu, og i samme periode er der ingen ansættelsesmuligheder for unge talentfulde forskere. De må enten opgive en forskerkarriere eller emigrere. Det betyder en ubodelig niveausænkning for både forskning og undervisning på højeste plan. Forestillingen om, at vi kan lade de store lande forske og så udnytte deres resultater, er uden bund i virkeligheden. Uden en højt udviklet selvstændig forskning og et generelt højt uddannelsesniveau kan man ikke importere forskning. Tænk blot på ressource-tabet og skuffelserne i forbindelse med højt udviklet teknologisk hjælp til udviklingslandene.

Apparatur- og biblioteksvæsen er en grundlæggende del af forskningen. Med apparaturparken står det skrælt til. Man har for universiteterne og de højere læreanstalter beregnet et efterslæb på de mest tiltrængte reparationer og udskiftninger på 100 mill.kr., og en acceptabel å jour-føring ville koste yderligere 250 mill.kr. Der er simpelthen ingen mulighed for at dække disse beløb ind over de beskårne rammebevil-

linger, og dog er de nærmest latterlige små sammenlignet med mange andre statsudgifter f.eks. fornyelserne i militæret.

Alligevel forskes der som aldrig før. Der er i nuværende universitetsår ved Københavns Universitet antaget 46 disputatser. Der bliver i dag uddelt 17 guldmedaljer mod 3 sidste år og antallet af licentiatstuderende, d.v.s. folk der er gået ind i en direkte forskeruddannelse, er steget fra 104 til 158. Lad så den megen tale om en doven og krævende akademisk ungdom forstumme.

Til slut det, der efterhånden er ved at blive Københavns Universitets største problem og udfordring: Studenternes sociale forhold og deres arbejdsbetingelser. Disse forhold er for nylig belyst ved en større undersøgelse foretaget af vort fællessekretariat under Jakob Lange og Eva Teilmanns ledelse. Fra rapporten kan bl.a. nævnes:

Over halvdelen af studenterne er mere end 28 år.

3/4 af alle studerende har haft erhvervsarbejde i hele studietiden, kun 7% har ikke haft arbejde i 1980, og næsten hver 5. har fuldtidsarbejde ved siden af studierne.

Halvdelen af de studerende er gift og en fjerdedel har børn.

Halvdelen af de studerende har under 40.000,- kr. i årligt rådighedsbeløb.

3/4 har egen lejlighed.

Børn fra LO og dermed ligestillede hjem var efterhånden steget til over 20%, men er nu igen faldet til omkring 8%. Det vil sige, at ikke mindst socialdemokratiets gamle målsætning om en ikke kun formel men reel ligeret til alle uddannelser igen fortoner sig i illusoriske drømme. Det betyder også, at basis for rekrutteringen af de bedst egnede forskere og undervisere er blevet faretruende indsnævret.

Disse få tal er nok til at fastslå, at studenten som de fleste forestiller sig hende eller ham flittigt studerende på et kollegie eller pensonatværelse kun afbrudt af studentikose fester og højtravende akademiske diskussioner er lige så forhistorisk som den Hostrupske student. Studenterne adskiller sig ikke fra sine jævnaldrende medborgere. Hun eller han må tjene til livets ophold, må passe hus og familie og så derudover passe et studium, der er baseret på fuldtidsarbejde i fem til syv år. Det er forstå-

ligt at kun 8% under disse vilkår gennemfører studiet på den berammede tid, og at mange må give op midt i et halvt gennemført studium, som ikke rigtig kan bruges til noget nytigt. Studenterne alene ved Københavns Universitet beslaglægger 10.000 jobs. På denne baggrund er det ikke så mærkeligt, at man bl.a. i LO er begyndt at lufte ideen om at al uddannelse, inclusive selvfølgelig leveomkostningerne, burde være stats- og samfundsinvestering. For vore økonomer lyder noget sådant umiddelbart ganske urealistisk andre steder end i lande med socialistisk økonomi, men med det heldigvis ret høje sociale sikkerhedsnet, vi har opnået herhjemme, ville forskellen på passivt at forsørge arbejdsløse og på at lade dem være under uddannelse ikke blive så overvældende endda. Det ville langt væsentligst bestå i at flytte udgiften fra den ene offentlige kasse til den anden. Men resultatet ville være, at når vi engang igen slipper for arbejdsløsheds svøbe, så ville vi stå med en hær af veluddannede og ikke en hærske af individer socialt og menneskeligt degenererede på grund af langvarig ungdomsarbejdsløshed. Dette er muligvis et mere generelt politisk synspunkt end en rektor normalt kan tillade sig, men vurderet i snævrere universitetsmæssig sammenhæng er det ubestrideligt, at det set ud fra et studenter synspunkt, et universitetssynspunkt og også samfundsøkonomisk ville være mere rationelt at sikre de unge studiestartere sådanne økonomiske og boligmæssige betingelser, at de som forventet var heldagsbeskæftiget ved studierne og således kunne gennemføre dem på den beregnede tid fremfor at skulle ud på arbejdsmarkedet i kamp med ungdomsarbejdsløse og på anden måde ligge det offentlige til byrde f.eks. ved ikke at kunne tilbagebetale og forrente de statsgaranterede lån. Disse påfører allerede nu statskassen en årlig udgift på mange mill. og er beregnet til i 1984 at koste staten 340 mill. Langt størstedelen heraf vil være renter til pengeinstitutterne og kunne unægtelig have været anvendt til nyttigere formål. For de ældre studiestartere er situationen noget mere kompliceret. Det er folk, der i en årrække har haft indtægter, der for flertallets vedkommende har familie, faste udgifter og en vis levestandard, men som af den ene eller anden grund først nu påbegynder et studium,

eventuelt først nu er blevet motiverede for et sådant. Dem ønsker universitetet under ingen omstændigheder at afskære eller miste, tværtimod.

Det hidtidige har nærmest haft karakter af krav og forslag til udenfor universitetet stående myndigheder. Disse kan så med rette spørge: Hvad gør I selv? Vi gør meget, men er måske nok kommet lidt sent igang. For at tage det sidst behandlede problem først. Vi må bøje os for de barske realiteter at uanset eventuelle kommende løsninger, er langt størstedelen af vore studenter foreløbig henvist til at have erhvervsarbejde. Vi er afskåret fra at hjælpe økonomisk, end ikke gennem kollegie- og kantinstøtte, men vi kan sørge for at tilpasse undervisning og uddannelsessteder således, at det er bedst foreneligt med studenternes erhvervsarbejde. Det har allerede længe været gjort f.eks. for det juridiske studiums vedkommende, men kan utvivlsomt udbygges. Dog kun til en vis grad. Det medicinske studium f.eks. indebærer så mange kurser, øvelser og klinisk undervisning, der kun er gennemførlige indenfor normal arbejdstid.

Vi arbejder intensivt på forbedring og å jour-føring af såvel studiernes indhold som struktur. En gennemgribende ny studieplan for det medicinske studium er efter flere års grundigt forarbejde nu færdig fra universitetets side. Det samme gælder biologistudiet og forslag til strukturændringer i de humanistiske studier er vidt fremskredet. I alt dette er der taget vidtgående hensyn til samfundets tarv og til beskæftigelsessituationen. Vi arbejder med tværfaglige studier, der gør det muligt for den enkelte student friere end hidtil at kunne planlægge en uddannelse, der dels tilfredsstiller egne interesser og evner, dels det komplicerede samfunds behov. Som en slags videre udvikling af tværfaglige uddannelser er planerne om områdestudier, d.v.s. sproglig, kulturel og økonomisk indsigt i afgrænsede geografiske områder, nu så langt fremme, at de i samarbejde med ministeriet og de faglige landsudvalg formodentlig i nær fremtid ville kunne realiseres. For at imødegå, at en række af vore forskere og dertil knyttede teknikere kastes ud i arbejdsløshed, som det ville ske, hvis budgetreformen uantastet skulle skride frem, har vi intensiveret arbejdet med såvel rekvireret forskning som

rekvireret undervisning. Dette sker ikke blot som beskæftigelsesforanstaltning men også for at øge kontaktfladen med det øvrige samfund mest muligt. I denne forbindelse må det også nævnes, at vi arbejder på at knytte kontakten til folkeuniversitetet endnu tættere. Det bør også nævnes, at vi for at udnytte undervisningskapaciteten mest muligt sidste år havde 1.200 enkelt-kursister, d.v.s. folk, der følger enkelte forelæsninger eller øvelser for at dygtiggøre sig. Vi er langt fra færdige med nødvendige og tiltrængte, derunder også dybtgående strukturændringer. For nogle år siden etablerede man specielt ved universitetscentre storstilede forsøg med »den brede åbning« d.v.s. fælles basisuddannelser og projektorienteret undervisning for en række beslægtede studieområder. Resultaterne herfra er langt fra så negative, som visse har villet hævde. Bl.a. har de nok været en af vejene til at bidrage til, at et ophørt studium ikke betyder spildte studieår. Men en erfaring er vist gennemgående. Skal man have det fulde udbytte af projekt- og gruppearbejde kræver det, at hver enkelt deltager kan yde en kvalificeret, gerne forskellig,

indsats. Konsekvenserne heraf kunne være, at man i stedet for, eller også gjorde studiernes afslutning bred, »den brede udgang«, igen også med hensyntagen til erhvervs- og beskæftigelsesorientering. Men det helt afgørende er, at et universitetsstudium under alle omstændigheder fastholder, at det væsentlige er, at man gennemgår en uddannelse og skoles på højeste plan i videnskabelige arbejdsmetoder indenfor et større eller mindre fagområde. Her er vi ved det centrale og i dag ofte misforståede. Universiteterne er ikke fallitboer der sælger billigt ud. Vi giver ikke afkald på kvalitetskravene, og vi giver ikke afkald på den fri forskningsret og den dermed forbundne fri publikationsret, ej heller på den uløselige sammenhæng mellem forskning og undervisning, når denne skal ske på højeste plan. Derfor lader vi os heller ikke byde alt, hverken når det drejer sig om rekvireret forskning eller rekvireret undervisning. Kortsynede politikere kan måske tvinge os til at blive udklækningsanstalter for dette eller hint dagsaktuelt betingede uddannelsesprodukt, men så er det ikke universiteter længere, og så er Danmark blevet fattigere.

2. Dekanernes årsberetninger

A. Det teologiske Fakultet

Det teologiske Fakultet er i den situation, at budgetreformen implicerer en forøgelse af bevillingerne i forbindelse med en stigning i antallet af studenter, der immatrikuleres til fakultetet. Medens de øvrige fakulteter kæmper med nedskæringer og adgangsbegrænsning, er problemerne i Det teologiske Fakultet dels at finde frem til en effektiv planlægning af undervisningen for det øgede antal studiestartere, dels at finde frem til den mest hensigtsmæssige og sagligt rigtigste placering af de 6-7 nye akademiske heltidsstillinger, som fakultetet ifølge direktoratets langsigtede budgetlægning skulle blive tilgodeset med. Uanset fakultetets principielle holdning til adgangsbegrænsning finder man det rimeligt at påpege, at det øgede optagetal af nye studerende – reelt drejer det sig om en stigning fra 1980 til 1981 på ca. 20% – bevirker, at adgangsbegrænsningen i al fald ikke slår urimeligt hårdt igennem, og at den krævede studentereksamenskvote som følge heraf ligger på et overkommeligt niveau.

B. Det samfundsvidenskabelige Fakultet

De økonomiske vilkår og bevillingsmæssige problemer har i 1981 i usædvanlig grad præget arbejdet inden for fakultetet.

Det gælder først og fremmest det daglige arbejde, hvor undervisningen i de forskellige studiefag og forskningsvirksomheden på de enkelte institutter har været vanskeliggjort af ganske betydelige nedskæringer af fakultetets bevillinger for 1981.

I forhold til 1980 blev fakultetets samlede ramme således reduceret med ca. 5%, hvortil kom senere pålagte censurbesparelser samt midlertidige besparelser på stipendieområdet. Af flere grunde måtte nedskæringen falde ikke på fastlønsområdet, men på fakultetets pengebevillinger. Da det videre i forbindelse med de foregående års forholdsvis mindre nedskæringer har været fakultetets politik i videst muligt omfang at sikre en forsvarlig gennemførelse af undervisningen, er deltidslærerbevillingerne søgt friholdt, mens tidligere nedskæringer i høj

grad er faldet på den s.k. frie del af rammen, d.v.s. annuum, tjenesterejser m.m. Disse bevillinger er efterhånden blevet reduceret til et niveau, hvor institutternes drift, nødvendige biblioteksanskaffelser m.m. er truet. Den betydelige nedskæring i 1981 måtte derfor uundgåeligt ramme deltidslærerbevillingerne og ramme med stor vægt.

Nedskæringens konsekvenser for undervisningen kan vanskeligt vurderes i dag – nogle virkninger vil først slå igennem på et senere tidspunkt, og følgerne er noget forskellige inden for de enkelte fag på grund af forskelle i studiestruktur, undervisningsformer m.m. Nogle gennemgående træk kan dog konstatere: Der er sket en forøgelse af holdstørrelser, en nedsættelse af antallet af skematimer pr. uge eller semester for den enkelte studerende samt en begrænsning af undervisningsudbuddet især inden for de sidste studieår enten ved nedlæggelse af undervisningen i visse emner eller ved forlængelse af intervallet mellem gennemførelsen af en bestemt undervisning. Disse forhold er umiddelbart ensbetydende med en forringelse af undervisningens faglige og pædagogiske kvalitet.

Fakultetet frygter, at dette – sammen med de studerendes forringede sociale og økonomiske vilkår – vil være medvirkende til en forøgelse af frafaldet, forlængelse af studietiderne og forringelse af de uddannedes kvalifikationer. Specielt anser fakultetet indsnævringen af undervisningsudbuddet på studierne 2. del for særdeles betænkelig. Det er karakteristisk for hovedparten af uddannelserne inden for fakultetet, at de sigter mod mange, forskelligartede ansættelser, og at den enkelte kandidats kvalifikationer i høj grad er bestemt af sammensætningen af emner og pensum i de sidste studieår. En forudsætning herfor er et stort og varieret undervisningsudbud. Indsnævringen af undervisningsudbuddet må således frygtes også at føre til en indsnævring af anvendelses- eller beskæftigelsesmulighederne for kandidaterne.

Når det tages i betragtning, at det samfundsvidenskabelige fakultet ved Københavns Universitet allerede før nedskæringerne på un-

dervisningsbevillingerne i 1981 i forhold til andre uddannelser lå højt med hensyn til holdstørrelser og lavt med hensyn til antal skematimer for den enkelte studerende, er det åbenbart, at fakultetet måtte finde nedskæringerne uforsvarlige. Fakultetet måtte tillige påpege, at yderligere nedskæringer antagelig ikke vil gøre det muligt at opfylde de gældende studieordningers krav til undervisning, eksaminer m.m.

Nedskæringerne i 1981 har som nævnt også påvirket forskningsvirksomheden inden for fakultetet. De omtalte problemer omkring gennemførelsen af en forsvarlig undervisning belaster også forskningen. Det begrænsede antal faste, heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere inden for fakultetet må anvende en større del af deres arbejdstid til undervisningsopgaver, navnlig til vejledning og eksamensafholdelse, hvilket reducerer den tid, der er til rådighed for forskning. Hertil kom den midlertidige besparelse på stipendieområdet. Udover at kandi- og seniorstipendierne for den enkelte repræsenterer en mulighed for videreuddannelse og for arbejdsmarkedet eller samfundet et grundlag for rekruttering til forskerstillinger, så betyder stipendierne for de enkelte fag eller institutter også en forskningsindsats. En ikke uvæsentlig del af fakultetets forskningsvirksomhed er blevet udført af stipendiaterne, og besparelsen på stipendieområdet har derfor været særdeles følelig.

De økonomiske og bevillingsmæssige problemer har i 1981 tillige præget arbejdet i fakultetsrådet/fakultetsrådets budget- og forretningsudvalg. Foruden som sædvanligt at udarbejde budget for det følgende år og at behandle løbende sager om bevillingsmæssige forhold, har fakultetet i 1981 gennemført et ret omfattende analysearbejde med henblik på at klarlægge de langsigtede konsekvenser for fakultetet af DVU's budgetudviklingsarbejde.

På grundlag af det materiale, DVU udsendte i december 1980 i forbindelse med udarbejdelsen af budget for 1982, blev det muligt at beskrive og analysere den situation, fakultetet vil være i omkring 1988, såfremt de forudsætninger, der ligger til grund for budgetmodellen og regneeksemplet, faktisk bliver realiseret. Dette vil rejse en række særlige problemer for fakultetet, som især knytter sig til fastholdelsen

af antallet af forskningsårsværk, konverteringen af deltidslærerårsværk til fastlærerårsværk og fastlæggelsen af S/L ratioen. Hensigten med denne analyse af de langsigtede konsekvenser var at skabe et grundlag for forhandlinger med DVU. En sådan forhandling blev gennemført og er foreløbig kun resulteret i, at fakultetets oplæg er fremsendt til udtalelse i landsudvalget (FLUSA).

I denne forbindelse kan nævnes, at fakultetet tillige har fortsat og a jour fører et tidligere arbejde i en s.k. budgetnormgruppe med det formål at give en mere detaljeret og sammenlignelig beskrivelse af den faktiske ressourceanvendelse til undervisningsopgaver inden for de enkelte fag inden for fakultetet.

I en tidlig fase af DVU's budgetudviklingsarbejde, under udarbejdelse af budgetmodellen for undervisningsaktiviteterne, indgik fakultetet i et forsøgsarbejde, der havde til formål at afprøve og justere modellen på konkret materiale. Ved udgangen af september 1981 blev fakultetet anmodet om, at faggrupperne jura og økonomi også blev deltagere i et planlagt forsøgsarbejde med henblik på etablering af en forskningsbudgettering. Efter behandling i de pågældende institutråd og fagråd samt i fakultetsrådet måtte der konstateres så store betænkeligheder – ikke mindst på baggrund af erfaringerne fra deltagelsen i det tidligere budgetudviklingsarbejde – at rådet énstemmigt besluttede at meddele, at man ikke så sig i stand til at deltage i forsøgsarbejdet. Betænkelighederne knyttede sig dels til den meget ressourcekrævende indsats, en deltagelse uundgåeligt ville betyde for fakultetet og især for de pågældende fag og institutter, dels til de mulige resultater af den planlagte forsøgsvirksomhed.

For så vidt angår forskningsvirksomheden inden for fakultetet skal nævnes, at der er udarbejdet og under udgivelse en samling forskningsrapporter for året 1980. Hensigten hermed er for det første overfor en bredere offentlighed at give et samlet billede af forskningsaktiviteten ved institutterne, og for det andet for særligt interesserede – brugere af samfundsvidenskabelig forskning, kolleger ved andre institutter m.fl. – at tilvejebringe et katalog over afsluttende og igangværende forskningsopgaver. Fakultetet har tidligere udsendt forsk-

ningsrapporter for treårige perioder. Fremover vil forskningsrapporterne omfatte et enkelt år – og må derfor ses som supplement til tidligere udsendte forskningsrapporter – og vil indgå i Københavns Universitets Årbog.

Fakultetsrådet og andre styrende organer inden for fakultetet, fagråd, fakultetsstudienævn, og studienævn har i årets løb behandlet og afgivet udtalelser om en række sager vedrørende studie- og uddannelsesmæssige forhold. Det gælder f.eks. om udkast til bekendtgørelse om indskrivning, studieskift og orlov; skrivelse fra rektorkollegiet om efteruddannelse af kandidater; henvendelse fra Grønlands hjemmestyre om meritoverførsel mellem en planlagt grunduddannelse i grønlandsk kultur ved Ilisimatusarfik og studierne inden for fakultetet; ændring af bekendtgørelse vedr. ankekommissioner m.v.; forslag til ny censorbekendtgørelse, udarbejdet af et udvalg under rektorkollegiet samt foreløbig rapport om områdestudier.

Her skal kun gøres et par bemærkninger om områdestudier. Den foreløbige rapport om områdestudier blev afgivet i oktober 1980 af en arbejdsgruppe under de faglige landsudvalg for de humanistiske og for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUHU og FLUSA) og behandlet i fagråd og fakultetsråd i februar/marts. Foruden nogle mere principielle synspunkter (vedrørende den samfundsvidenskabelige komponent i et områdestudium og om de bevillingsmæssige forudsætninger m.m.) og nogle mere konkrete kommentarer, fandt fakultetet det væsentligt, at der blev arbejdet videre med planerne og gav udtryk for interesse for at deltage i de videre overvejelser.

På det humanistiske fakultets initiativ og inden for dette fakultet blev der dannet 6 grupper med henblik på udarbejdelse af et grundlag for det videre planlægningsarbejde for områdestudier inden for udvalgte områder. Institutter og enkeltpersoner inden for det samfundsvidenskabelige fakultet har haft kontakt med eller deltaget i disse gruppers arbejde, ligesom fakultetet, repræsenteret ved prodekanen, har deltaget i en række møder, derunder et møde i DVU om det videre planlægningsarbejde.

De rets- og statsvidenskabelige faggrupper har i 1981 fået udvidet optagelsestallene. Med henvisning til den gunstige arbejdsmarkedssi-

tuation for økonomer og jurister samt behovet for uddannelsespladser til de kommende store studenter/HF årgange blev med virkning fra efterårssemestret 1981 optagelsestallene udvidet med 40 pladser inden for det statsvidenskabelige studium og 30 pladser inden for det juridiske studium. Med en ekstrabevilling på 375.000 kr. fik fakultetet delvis kompensation for denne meroptagelse. Tilfredsheden med den forøgede optagelse af nye studerende og den heraf aflødte ekstrabevilling er blandet med nogen bekymring for den yderligere belastning af undervisningskapaciteten i de kommende år, som reelt er følgen af den kun delvis kompensation.

Fagene inden for den antropologisk-sociologiske faggruppe har i 1981 haft flere møder med og udarbejdet materiale til en af landsudvalget (FLUSA) i juni 1980 nedsat arbejdsgruppe, der har til formål at foretage en analyse af de sociologiske, kultursociologiske og antropologiske uddannelser ved Københavns Universitet, herunder af studierne indhold, struktur, hvervssigte, beskæftigelsesforhold, optagelsestal etc. Arbejdsgruppens rapport og indstilling forventes afleveret til landsudvalget ved årets udgang.

Faget samfunds-fag blev overført fra Det humanistiske Fakultet til Det samfundsvidenskabelige Fakultet fra 1. september 1980, i økonomisk henseende dog først fra 1. januar 1981.

I styrelsesmæssig henseende er samfunds-fag inden for fakultetet fra december 1980 etableret som en 4. faggruppe, ledet af et fagråd med 7 medlemmer. For at undgå at fakultetet herved opnåede yderligere stemmer ved rektor- og prorektorvalg, skete samtidigt en tilsvarende reduktion af fakultetsrådets størrelse.

Af samfunds-fags styrende organer er udarbejdet og vedtaget forslag til by bekendtgørelse omfattende kandidateksamen i samfunds-fag og en ny kandidateksamen i forvaltning. Forslaget blev tiltrådt af fakultetsrådet og af konsistorium i maj 1981. DVU meddelte, at uddannelserne kunne etableres i overensstemmelse med de nye regler med virkning fra efterårssemestret, og bekendtgørelsen forelå 30. november 1981.

C. Det lægevidenskabelige Fakultet

Fakultetet har måttet tage til efterretning, at den årlige tilgang af studerende fra sommeren 1981 er reduceret med 130 studenter, således at den årlige optagelse nu er 340.

De budgetmæssige konsekvenser heraf er en yderligere reduktion af fakultetets VIP og TAP stab, ialt henholdsvis 37 og 75 stillinger frem til 1988, samt at undervisningsministeriet fra 1984 har opsagt overenskomsten med Københavns kommune vedrørende den kliniske undervisning af lægestuderende på kommunens hospitaler.

Fakultetet beklager ministeriets disposition. Den mulighed for en forbedret klinisk undervisning – som ministeriet og Det faglige landsudvalg for sundhedsuddannelserne i øvrigt har fundet påkrævet i en årrække – som åbnede sig gennem en udtynding af studentertallet på de undervisende afdelinger, er forskertset med overenskomstopsigelsen. Fakultetet udtrykker håb om, at opsigelsen eventuelt vil kunne åbne mulighed for en genforhandling af overenskomsten med henblik på at opnå en ny, billigere ordning.

Hvorledes fakultetet skal tilpasse sig den drastiske stabsreduktion i løbet af en kort årrække overvejes for tiden i et strukturudvalg, som forventes at fremkomme med en betænkning i slutningen af 1981. Fakultetet afgav i 1981 sit forslag til en ny studieplan til ministeriet. Studieplanforslaget behandles fortsat i ministeriet, og er endnu ikke behandlet i Det faglige Landsudvalg for sundhedsuddannelserne. Forslaget er udarbejdet af fakultetet på et idealt grundlag og vil ikke kunne realiseres, uden fakultetet får stillet væsentligt øgede ressourcer til rådighed. Studieplanforslaget udgør en helhed, og uændrede rammer vil tvinge fakultetet til at genbearbejde hele forslaget.

Det forløbne år har været præget af, at fakultetet har set sig nødsaget til at indefryse næsten alle ledigblevne stillinger. Dette har selvsagt medført vanskeligheder for mange institutter. Alligevel har fakultetet kun opnået omkring halvdelen af de nødvendige besparelser på fastlønsumrådet og må imødesee endnu større vanskeligheder i 1982.

Panumbyggeriet er som venteligt skredet planmæssigt frem og indretningen af fakulte-

tets nye administrationslokaler nærmer sig sin afslutning, ligesom de nye studenterfaciliteter snart vil kunne tages i brug.

D. Det humanistiske Fakultet

Det meste af året har for fakultetet stået i landsplanlægningens tegn.

20. marts 1981 modtog de fem humanistiske fakulteter en opfordring fra Direktoratet for de videregående Uddannelser til i fællesskab at gennemføre en »landsdækkende planlægning af de humanistiske hovedområders udvikling.« I denne sammenhæng ønskedes det, at hvert fakultet udarbejdede »detaljerede planer for udviklingen, herunder hvilken bemanding der tilsigtes på institutniveau, hvilke nye fag eller uddannelsesområder der ønskes dækket samt muligheder for omlægning af institut og fag-strukturerne«. Samtidig ønskedes, at der »i fællesskab på dekaniveau afgives en samlet indstilling om opgavefordeling og samarbejdsmuligheder mellem institutionerne«.

Om de fremtidige økonomiske rammer hedder det lidt kryptisk i skrivelsen fra DVU, »at planlægningen udover en analyse af udgangssituationen bør indeholde oplæg om, hvordan hovedområderne kan være opbygget i en fremtidig situation omkring 1990 inden for de ressourcerammer, fakulteterne kan forvente at have til rådighed«.

Det har stået fakultetet klart, at en defensiv holdning overfor den udefra kommende udfordring ville få fatale konsekvenser, bl.a. i form af nedskæringer af en sådan størrelsesorden, at vi i 1990 ville stå tilbage med et fagligt lemlæst fakultet.

Fakultetet er derfor i stedet gået i offensiven:

Ændringer af institutstrukturen er vedtaget, hvorved på en gang den fortsatte eksistens af truede fag kan sikres og etableringen af nye uddannelser kan lattes.

Der arbejdes med etableringen af andre samarbejdsformer og organisatoriske rammer for forskning og undervisning end de hidtil kendte.

Der er således nu ved fakultetet oprettet en række centre, der danner rammen om tværfaglig undervisning og forskning. De første 5 centre spænder fra kvindestudier og arbejder-

studier over massekommunikation og ny-græsk/balkanistik til middelalderstudier.

Fra og med forårssemestret etableres en *tværfagsordning* ved fakultetet, der dels skulle kunne betyde en ressourcerationalisering gennem en fælles undervisning af studerede fra flere fag i en række basisdiscipliner under 1. del, dels ved at tillade de studerende en friere udformning af deres 2. del skulle kunne øge vor kandidaters muligheder for at finde relevant beskæftigelse, og dels skulle kunne tilskynde til etablering af en række frugtbare forsknings- og studiemilieuer for såvel lærere som studerende.

Under afventning af en ny bekendtgørelse vedr. rammerne for de humanistiske uddannelser, foregår overvejelser om en generel smidiggørelse af vore studiers opbygning, herunder om andre overbygninger på en hovedfagsuddannelse end bifag og konferens. Fakultetet har med stor styrke kastet sig ind i arbejdet med etablering af *områdestudier*, hvor vi håber, i samarbejde med universitetets øvrige fakulteter, i første række det samfundsvidenskabelige fakultet, og med RUC og universitetet i Lund til efterårssemestret 1983 at kunne igangsætte 6.

På enkelte punkter, hvor fakultetet råder over en expertise, der ikke findes andetsteds, og hvor der i samfundet er et akut behov for folk med bestemte kvalifikationer, forsøger vi at få igangsat uddannelser med et mere konkret sigte end vort sædvanlige. Vi har således for øjeblikket af Direktoratet for de videregående Uddannelser fået bevillinger til at projekttere tolkeuddannelser i *græsk* og *tyrkisk* og til at forberede en *indvandrerkonsulentuddannelse*.

Af andre initiativer kan det nævnes at fakultetet er beredt til at påtage sig efteruddannelsesundervisning for erhvervsaktive kandidater og omskolingsundervisning for arbejdsløse kandidater såsnart de økonomiske og styringsmæssige vilkår for en sådan undervisning er afklaret, ligesom fakultetet via rektor gennem forhandlinger med Folkeuniversitetet ønsker af hensyn til magistrernes beskæftigelsessituation at kunne finde frem til ordninger, hvorefter universitetslærernes undervisning på Folkeuniversitetet kan blive en del af deres undervisningsforpligtelse i stedet for som nu betalt overarbejde.

Generelt ønsker fakultetet, at universitetet indtager en smidigere holdning end nu hvad angår etablering af enkeltkursusundervisning for andre end vore egne studerende, og at man i takt med at ressourcerne tillader det i samarbejde med Folkeuniversitetet får etableret et *egentligt* Åbent Universitet.

Endelig skal det nævnes, at fakultetet og RUC har nedsat et samarbejdsudvalg, der skal finde veje til at smidiggøre en fælles lærerudnyttelse og gøre det lettere for de studerende på den ene institution at modtage undervisning på den anden. Dette samarbejdsudvalg blev ved årsskiftet udvidet til også at omfatte Lunds Universitet.

Hvad angår forskningen følger fakultetet meget nøje det igangværende arbejde omkring forskerrekutteringen. Også her forberedes initiativer med henblik på en imødegåelse af risikoen for yderligere nedskæringer af bevillingerne til humaniora, initiativer der skal dokumentere humanistisk forskning i samfundsrelevans i ordets bredeste betydning og samtidig dokumentere den uundgåelige sammenhæng mellem forskning og undervisning på universitetsniveau.

Det Københavnske fakultets bidrag til landsplanlægningen blev afleveret til DVU 26. november 1981.

Inspireret af dette planlægningsarbejde afholdt fakultetet i dagene 30. september-2. oktober et vellykket og velbesøgt seminar.

På seminaret fremlagde en lang række af fakultetets lærere og nogle ældre studerende i kort form resultater og problemer fra de senere års forskning i områder som: kvindeforskning, socialhistorie, forskning i arbejderbevægelse og arbejderkultur, litteraturforskning, sprogforskning, presseforskning, massekommunikation og massekultur, børnekultur, kulturformidling og meget andet.

Seminaret var først og fremmest en intensivering af den tværfaglige diskussion som allerede var i gang inden for fakultetet.

De første dage blev der afholdt i alt 31 diskussionsmøder om vidt forskellige emner. Den sidste dag var der orientering om og diskussion af en række initiativer til nye uddannelser og andre uddannelsesformer ved fakultetet.

Slutteligt bør det nævnes, at fakultetet midt i planlægningsarbejdet i fuldt omfang har op-

retholdt sine forsknings- og undervisningsaktiviteter, omend under stigende vanskeligheder, idet de meget betydelige nedskæringer, der allerede har ramt fakultet, og som har betydet en mærkbar reduktion af deltidslærerbevillingerne, inden for nogle fag har gjort det umuligt at opretholde undervisningen i fuldt omfang. Fra og med efterårssemestret er kødannelse blevet en uhyggelig realitet inden for nogle af fakultets største fag, som f.eks. psykologi og engelsk. Og ved indgangen til 1982 blev det nødvendigt at indføre totalt stillingsstop i alle faste stillinger.

E. Det naturvidenskabelige Fakultet

For Det naturvidenskabelige Fakultet kan man sige at udviklingen er inde i en rolig og fast gænge, såfremt man herved forstår, at de tidligere års bevillingsmasse støt reduceres.

Konsekvenserne heraf har været korrekt beskrevet så ofte at det ville være nærmest anstødeligt overfor læserkredsen at gentage disse.

Man kan da godt forstå, at et samfunds generelle økonomiske status må smitte af på de aktiviteter som samfundet finansierer og hvis man kigger lidt bagud kan man da også godt se de lange linier som viser en bølgebevægelse svarende til det danske landskab.

Men det går for stærkt.

En tilpasning, det være sig i opadgående eller nedadgående retning, skal skride fremad men i et behersket tempo.

At tilpasse aktiviteter som hedder undervisning og forskning kræver overvejelser som skal have deres rimelige tid fordi konsekvenserne er langsigtede. Og så bør man nok erindre sig, at vi har en styrelseslov, der måske er underlagt de økonomiske realiteter, men som dog uanset disse fastlægger en udbredt medbestemmelsesret for personalet, hvorved jeg naturligvis også tænker på de studerende. Dette tager også tid, men den er absolut nødvendig for resultatets bonitet.

Det vi derfor har brug for er en reformpause samt et pusterum.

Når vi nu har forskningsbudgetteringen »på plads« og skåret kanterne af undervisningsbudgetteringen er der så ikke andre områder end de højere uddannelsesinstitutioner, der skal reformeres?

Rent faktisk vil vi gerne bestille det vi er uddannet til – forske og undervise – i stedet for at lave/kritisere styrings- eller allokeringsmodeller.

Og kan 1983 ikke udnævnes til et kortvarigt pauseår i den igangværende reformrunde.

Vi har brug for at tænke os om en gang til uden at vi herved overser det fastlagte mål. Kvindeår, Børneår, – hvad med et pauseår?

Et sådant pauseår kunne for eksempel også bruges til at få regnenarkomanerne til at forstå, at der er noget der hedder grundforskning som kan oversættes ved disciplineret nysgerrighed og som bare skal være der og som koster penge. Endvidere at et forskningsmiljø består af personer som stedse skal være til stede på fakultetet for at virke som »opslagsbøger« for deres kolleger selv om disse personers enkeltstående projekt er resulteret. Endvidere at et projekt bider sig selv i halen og som en hermafrodit selv føder nye ideer som bør undersøges. Hvis man overdriver behovet for at måle – ja det er jo mærkeligt for en naturvidenskabsmand at udtale noget sådant – får man løn som forskyldt. Fremlæggelse af næsten sikre programmer som reelt ikke indeholder nytænkning og som er risikofrie.

At tage fejl er i sig selv et fremskridt for andre.

Lad mig slutte med en årsberetning af mere traditionel tilsknit.

Fakultetet har i 1981, støt, flittigt og ihærdigt udført sine pligter indenfor de givne muligheder og lidt til trods nedgangstider og arbejdsbyrder af uforståelig administrativ karakter.

Det vil vi for øvrigt blive ved med.

3: Universitets styrende organer 1981

Oplysninger om sammensætningen af Konsistorium, Konstistoriums Budget- og Forretningsudvalg, fakultets- og fagråd samt studienævn findes i »Vejviser for Københavns Universitet 1981«.

Herudover har Konstistorium nedsat følgende faste udvalg:

Forskningsudvalget, Immatrikulationsudvalget, Dispensationsudvalget, Uddannelsesudvalget, Valgudvalget, Udvalget for akademiske Anliggender, Statutudvalget, Stipendieudvalget, Konsistoriums permanente Mu-

seumsudvalg, Bladudvalg (kommunikationsudvalg) vedrørende Universitetsavisen, EBD-udvalget, Koordinationsudvalget vedrørende den fysiske Planlægning og Rengørings- og kantineudvalget.

Konsistoriums Budget- og Forretningsudvalg nedsatte i 1981 et udvalg til behandling af Fællessekretariatets undersøgelse »De studerende på Københavns Universitet«.

Oplysninger om sammensætningen af ovenstående udvalg fås på Konsistorialkontoret, Frue Plads, 1168 København K.